

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Рекомендовано
на засіданні кафедри
історії та мовознавства
прот. № 1 від 29 серпня 2025 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ)

I семестр 2025-2026 навчального року

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G6 Інформаційно-вимірювальні технології

Освітня програма «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G3 Електрична інженерія

Освітня програма «Електричний транспорт»

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G3 Електрична інженерія

Освітня програма «Електропостачання та ресурсозберігаючі технології»

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G4 Енерговиробництво

Освітня програма «Теплоенергетика»

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво

Спеціальність G4 Енерговиробництво

Освітня програма «Сталі енергетичні системи та консалтинг»

Галузь знань 27 Транспорт

спеціальність 273 Залізничний транспорт

Освітня програма «Локомотиви та локомотивне господарство»

«Високошвидкісний рухомий склад»

Галузь знань 15 Автоматизація та приладобудування

Спеціальність 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка

Освітня програма «Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка»

Освітній рівень перший (бакалавр)

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua>

Команда викладачів:

Лектор: старший викладач Ховтура Анастасія Сергіївна

Контакти:

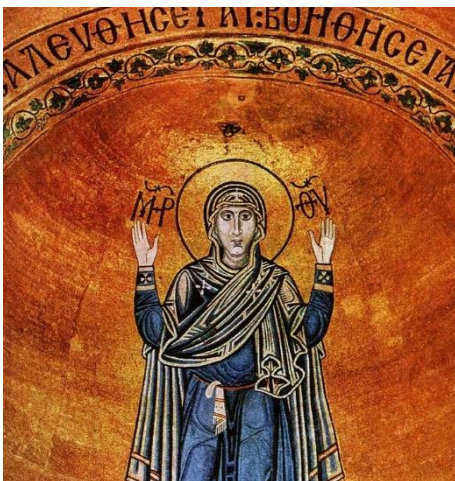
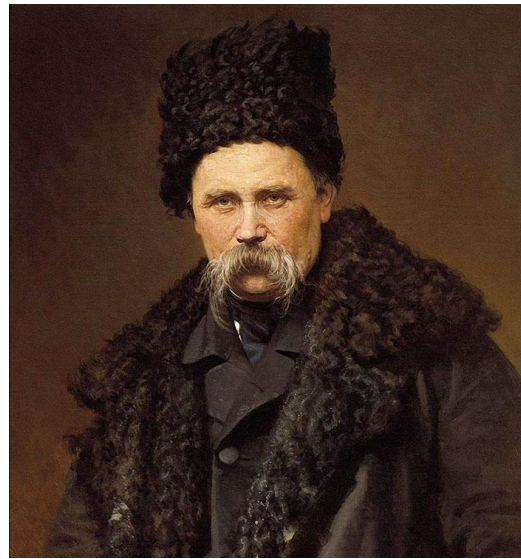
e-mail: a.khovtura@karazin.ua

Години прийому та консультації: _____

Розміщення кафедри: м. Харків, майдан Фейєрбаха, 7, 3 корпус, 3 поверх, ауд. 323

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

2025

Чому важливий і які результати є метою навчального курсу з дисципліни «Історія української культури»?

Предметом навчальної дисципліни є тенденції формування і розвитку культури на території України з найдавніших часів до сьогодення.

Навчальна дисципліна «Історія української культури» є складовою гуманітарної підготовки бакалаврів. Курс знаходиться на перетині різних гуманітарних дисциплін, базується на знаннях студентів з історії України та всесвітньої історії, отриманих на доуніверситетському етапі навчання. Знання і вміння студентів, отримані в курсі «Історії української культури», створюють певні передумови для вивчення таких дисциплін як «Політологія», «Історія залізничного транспорту», «Філософія», «Соціологія», «Правознавство», та інших.

Метою навчальної дисципліни «Історія української культури» є формування системи знань про закономірності культурного процесу, культуру як специфічний та унікальний феномен людства. Розгляд історії української культури в розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій у ній. Набуття уяви про особливості культурних епох в Україні та стилів, про культурологічний аналіз процесів та явищ. Усвідомленню нерозривного зв'язку між минулим і сучасністю, вихованню громадянського патріотизму, відповідальності за долю України.

Основними завданнями викладання дисципліни «Історія української культури» є вивчення здобутків української матеріальної та духовної культури від її витоків до сьогодення, виховання національної свідомості, громадянських якостей української молоді, формування та розвиток високої внутрішньої культури на основі вивчення досягнень і закономірностей розвитку української національної культури.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. **Ціннісно-сміслову компетентність** (формування та розширення світогляду студента в області історії української культури, здатність до розуміння місця і ролі української культури в загальносвітовому культурному процесі);
2. **Загальнокультурну компетентність** (розуміння основних етапів, закономірностей культурного розвитку, в тому числі особливостей розвитку української культури зокрема, знання найбільш важливих культурних досягнень українського народу, персоналій найвидатніших діячів української культури);
3. **Навчально-пізнавальну компетентність** (формування у студента зацікавленості історією української культури з метою розвитку креативної складової компетентності; здатність студента формувати цілі дослідження та, з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення в контексті вивчення історії української культури);
4. **Інформаційну компетентність** (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області історії культури України за допомогою сучасних інформаційних технологій);
5. **Комунікативну компетентність** (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проєктів в області дослідження історії української культури, вміння презентувати власний проєкт та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);
6. **Компетентність особистісного самовдосконалення** (елементи духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів до проблем розвитку української культури).

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

знати :

- концептуальні засади історії та теорії української культури;
- історію культури України, її місце у сучасному світі та Європі;
- головні напрями розвитку духовної культури України;
- історію становлення та розвитку окремих галузей української культури – театру, музики, образотворчого мистецтва, архітектури
- міжкультурні зв'язки України з країнами Європи та світу;
- проблеми та перспективи розвитку української культури у сучасному цивілізаційному процесі.

вміти :

- збирати, систематизувати інформацію, здійснювати порівняльний аналіз та використовувати її у практичній діяльності;
- аналізувати на основі наукової методології суспільствознавчих дисциплін багатий фактичний матеріал із історії української культури;
- визначати можливості культурних запозичень відповідно до національних інтересів України;
- чітко окреслювати предмет і завдання історії української культури відповідно до інших соціально-гуманітарних наук.

Як організоване навчання у межах навчального курсу «Історія української культури»?

Опис дисципліни:

Кредитів ECTS – 3

Загальна кількість годин вивчення дисципліни – 90

Дисципліна викладається для студентів першого рівня вищої освіти (бакалаврів)

Для студентів денної форми навчання дисципліна викладається у I семестрі, протягом одного семестру і передбачає проведення 1 лекції раз на два тижні (всього 7 або 8 лекцій) і 1 практичного (семінарського) заняття раз на два тижні (всього 7 або 8 занять)

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студентів для денної форми навчання становить – 30/60

для заочної форми навчання – – 8/82

Теми курсу за змістовними модулями: (В)

Змістовний модуль 1.

Поняття культури. Матеріальна та духовна культура давнього населення. Культура Київської

Поняття культури. Українська культура як самобутнє явище та об'єкт вивчення

Культура первісної доби.

Змістовний модуль 2.

Українська культура XV-XXI ст.

Культурні процеси напередодні і в добу козаччини

Відродження української культури наприкінці 18-у 19 ст.

Культура бронзового та раннього залізного віку

Українська культура першої половини 20 ст

Культура давніх слов'ян та Київської Русі

Українська культура другої половини 20-початку 21 ст.

Тематично-календарний план курсу:

Тиждень	Кільк. годин	Тема лекції	Кільк. годин	Тема лабораторних, практичних, семінарських занять
1	2	Тема 1. Предмет і методи історії культури. Матеріальна та духовна культура		
2			2	Предмет і методи історії української культури
3	2	Тема 2 Культура первісної доби		
4			2	Трипільська культура на території України
5	2	Тема 3. Культура бронзового та раннього залізного віку на території України. Культура давніх слов'ян		
6			2	Скіфська культура на території України
7	2	Тема 4. Культура Київської Русі		
8			2	Мистецтво Київської Русі
9		Модульний контроль		
10	2	Тема 5. Культурні процеси напередодні і в добу козаччини		
11			2	Культура і мистецтво в Україні 17 - 18 ст.
12	2	Тема 6. Відродження української культури наприкінці 18-у 19 ст		

13			2	Особливості українського літературного процесу в 19 ст
14	2	Тема 7. Українська культура першої половини 20 ст		
15			2	Розвиток української культури в 1900-1930-х роках. Розстріляне Відродження
16	1	Тема 8. Українська культура другої половини 20-початку 21 ст	1	Культура України у 1940-х – 1980-х роках.
17		Модульний контроль		

Інформаційні матеріали по курсу: (Г)

Інформація про курс розміщена на сайті Університету: <http://metod.kart.edu.ua/>

Рекомендована література:

Основна

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2002. - 3-тє вид., стереотип. - 256 с.
2. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навч. посіб. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. - 130 с.
3. Грушевський М. Ілюстрована історія України – К.: Наук. думка, 1992. – 544 с.
4. Задорожний В. Курс історії української культури (IX – початок ХХІ ст.): [навч. посіб.] / В. Задорожний, Ю. Кундрат. – Ужгород: Гражда, 2009. – 432 с.
5. Закович М.М. Культурологія: українська та зарубіжна культура: [навч. посіб.] / М.М. Закович, І.А. Зязюн І. – К.: Знання, 2007. – 567 с.
6. Залізник Л.Л. Первісна історія України: Навч. посібник – К.: Вища школа, 1999. – 263 с.
7. Історія української культури / [за ред. І. Крип'якевича]. – К.: Либідь, 1999. – 651 с.
8. С.М.Клапчук, Б.І.Білик, Ю.А. Горбань та ін.: За ред. С.М.Клапчука. – 6-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2007. – 358 с.
9. Культурологія: теорія та історія культури: [навч. посіб.] – [вид. 3-тє, перероб. та доп. / за ред. І.І. Тюрменко]. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 370 с.
10. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. – К.: Довіра, 1992. – 141 с.
11. Панібудьласка В. Ф., Деревінський В.Ф. Макогон В.П. та ін. Історія України: навчальний посібник. Видання 2-ге, доп. – К.: КНУБА, 2008. – 133 с.
12. Попович М. Нарис з історії української культури. 2-е видання, виправлене. – К.: АртЕл, 2001. – 728 с.
13. Черепанова С.О. Українська культура: історія і сучасність: [навч. посіб.] / С.О. Черепанова, В.Г. Скобний, І.В. Бичко І.В. – Львів: Світ, 1994. – 456 с.
14. Шейко В.М. Історія української культури: [навч. посіб.] / В.М. Шейко В.М., Л.Г. Тишевська ; наук.ред. В.М.Шейко. – К.:Кондор, 2010. – 264 с.

Допоміжна

1. Афанасьєв В. А. Українське радянське мистецтво 1960–1980 років. - К., 1984.
2. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. - Харків, 1918.
3. Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII–XVIII століть. - К., 1981.
4. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі. - К., 1988.
5. Виноградова З. Т. Українське радянське мистецтво 1918–1920 рр. - К., 1980–1984.
6. Грушевський М. Історія України-Руси: У 10 т. Львів-Відень. - К., 1898–1937.
7. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI–XVIII ст. - К., 1966.
8. Ісаєвич Я. Д. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. - Львів, 1983.
9. Касьянов Г.В. Сталінізм і українська інтелігенція (20-30-і роки) / Г.В. Касьянов, В.М. Даниленко. – К.: Наукова думка, 1991. – 96 с.
10. Кияниця М. Українське бароко як явище світової культури // Образотворче мистецтво. – 1990. – №4.
11. Літопис Гадяцького полковника Григорія Граб'янки. - К., 1992.
12. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К.: Видавничий дім „Альтернативи ||”, 2000.
13. Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. - К., 1987.
14. Семчишин М. Тисяча років української культури. - Львів, 1993.
15. Тарас Шевченко. Живопис, графіка. Альбом / Авт.-упор. Д. В. Степовик. - К., 1984.
16. Толочко П. П. Древний Киев. - К., 1983.
17. Толочко П. П. Древняя Русь - К., 1987.
18. Українська культура в контексті світових глобалізаційних процесів / [гол.ред. Г.Скрипник.]. – К., 2005. – 360 с.
19. Франко І. Історія української літератури // 3б. тв.: У 50 т. - К., 1983. -Т. 40.
20. Хижняк З. І. Києво-Могилянська Академія. - К., 1981.
21. Шевчук В.О. Українська культура: загальні питання: культуро-стилістичні епохи. Освіта. Національна ідея. – К.: Товариство “Знання” України, 2007. – 227 с.
22. Юрченко П. Дерев'яна архітектура України. - К., 1970.
23. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. - К., 1993.

Інформаційні ресурси в інтернеті:

- 1 Портал електронних видань Українського державного університету залізничного транспорту: <http://metod.kart.edu.ua/>
- 2 Вечірко Роман. Феномен української культури // Вітчизна. – 2006. – №11-12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : http://vitchyzna.ukrlife.org/11_12_06vech.htm
- 3 Висоцький О. Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. — Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. – С. 5 – 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://www.nbu.gov.ua/books/2009/09vojiuk.pdf>
- 4 В'ячеславова О.А. Естетика міфу в сучасному образотворчому мистецтві України/<http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/241688.html>.
- 5 Данилюк А.І. Масова культура в контексті демократичних перетворень XX століття // <http://www.lib.ua-ru.net/inode/7502.html>.
- 6 Денисов Я. Я., Макаруч О. Г. Українська та зарубіжна культура: Навчально-методичний посібник. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – С. 20 – 24. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://nkckhust.dyndns.org/elibrary/library/books/40436/maket.pdf>
- 7 «Ізборник» - Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації : [Електронний ресурс]. – <http://www.litopys.org.ua>.

- 8 Кессиди Ф. Глобалізація і культурна ідентичність // <http://www.russ.ru/politics/20021223-kes.html>.
- 9 Курс лекцій з історії української культури // <http://polkaknig.narod.ru/econom/kult/index.html>.
- 10 Мова і культура : [Електронний ресурс]. – http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mik/index.html.
- 11 Українська етнографія : [Електронний ресурс]. – <http://etno.uaweb.org/>.
- 12 Українська та зарубіжна культура. Конспект лекцій для студентів // <http://www.bestreferat.ru/referat-43793.html>.
- 13 Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Р. М. Вечірко та ін. – К.: КНЕУ, 2003. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела : <http://6201.org.ua/files/1/ukr ta zar kulultura.zip>

Про що важливо пам'ятати і яких правил дотримуватись у ході вивчення дисципліни?

Умовою ефективного засвоєння змісту дисципліни і досягнення наведених результатів (набуття необхідних компетенцій) є не тільки високопрофесійна робота викладача, а також наполеглива, цілеспрямована учбова діяльність студентів, яка включає різні форми роботи як під час аудиторних занять (лекцій і семінарів), так і самостійної підготовки.

Під час лекцій ефективності засвоєння матеріалу, що надається, сприяє не лише уважне слухання і кропітке ведення конспекту, але й також формулювання уточнюючих запитань, можливих критичних зауважень, спроби навести приклади, які б ілюстрували або, навпаки, ставили під сумнів, положення, що наводяться. Активна участь в коротких обговореннях, які зазвичай є природним елементом лекцій, також є активністю, що очікується від студентів в ході вивчення ними дисципліни.

Робота на семінарських заняттях передбачає наступну активність студентів:

- підготовку доповідей і виступів на теми, означені програмою курсу;
- участь в обговоренні нагальних питань з тематики дисципліни;
- виконання індивідуальних завдань (представлення результатів реферативних робіт тощо);
- участь в усних і письмових опитуваннях.

Яким є порядок оцінювання результатів навчання студентів за відповідними формами організації навчального процесу?

Контроль знань у рамках навчальної дисципліни «Історія української культури» здійснюється з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи, відображених у Положенні про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentu-vnz/polojennya-12-2015.pdf>).

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання. При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення	назви	за	Визначення	назви за шкалою ECTS	За	100	ГС
------------	-------	----	------------	----------------------	----	-----	----

державною шкалою(оцінка)		бальною шкалою	шка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	

Принципи формування оцінки:

Принцип формування оцінки за модуль за 100-бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними видами навчальної роботи.

Максимальна кількість балів за модуль				
Модульне тестування	Семінарські заняття	Відвідування занять	Самостійна робота	Сума балів за модуль
до 40	до 30	до 10	до 20	до 100

Модульне тестування оцінює рівень засвоєння матеріалу двох змістових модулів, які входять до складу відповідного модуля. Максимальна кількість балів за виконання тестів – 40.

На *семінарському занятті* студент може отримати таку кількість балів:

- за підготовлений виступ – до 8 балів;
- за участь у дискусії – до 5 балів;
- за запитання – до 2 балів.

За нестандартні рішення та творчий підхід при виконанні завдань викладач може додати до 2 балів. Максимальна сума, яку може набрати студент – 30 балів.

За складову «*Відвідування занять*» бали не нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50 % лекційних занять у модулі з неповажних причин. За відвідування кожного заняття понад 50 % (5 семінарів) нараховується по 2 бали. Максимальна сума становить 10 балів.

У складовій «*Самостійна робота*» оцінюється рівень засвоєння студентом розділів і питань курсу, які визначені для самостійного вивчення, а також якість підготовки до навчальної промови та виконання індивідуальних завдань. Максимальна кількість балів складає 20.

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватися *додаткові бали* за участь студента у науковій роботі, робіт на конкурси, участь в олімпіадах тощо.

Кількість додаткових балів визначається на розсуд викладача, але у сумі не більш 100 балів разом з переліченими складовими модульної оцінки.

Отримана таким чином сума балів доводиться до відома студентів перед проведенням модульного контролю. Студентам, які набрали від 60 до 100 балів і згодні з цією сумою, відповідна оцінка модуля виставляється у екзаменаційну відомість.

У разі незгоди студента з отриманою сумою балів або, якщо вона складає менше 60 балів, її можна покращити за рахунок участі студента у процедурі *модульного контролю*.

Кількість балів, яка може бути отримана за результатами модульного контролю, дає студенту можливість підвищити оцінки поточного контролю на один ступінь за державною шкалою:

з «4» (75-89 балів) на «5» (90-100 балів);

з «3» (60-74 бали) на «4» (75-89 балів);

з «2» (35-59 балів) на «3» (60-74 бали).

Таким чином, максимальна кількість балів модульного контролю коливається у межах від 10 до 25 балів залежно від конкретного випадку.

Оцінка іспиту визначається як середньоарифметична оцінок двох модулів.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на модульних тестуваннях та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у рефератах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, потрібно зазначити ступінь їх участі у роботі.

Інтеграція студентів з обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/> (Д)